

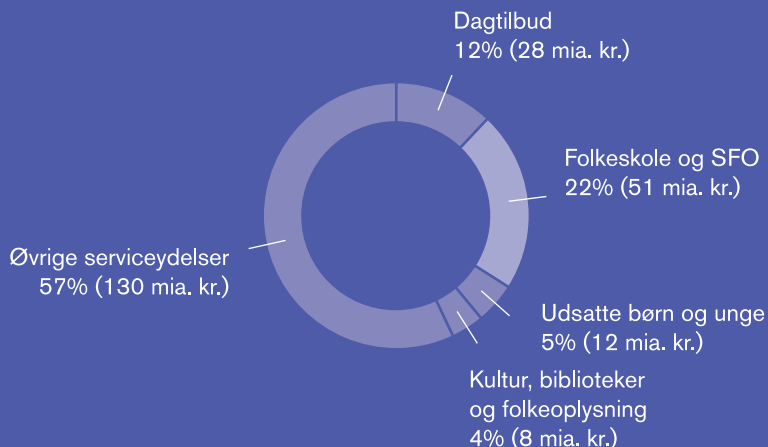
Pixi for kommunalpolitikere
Folkeskole

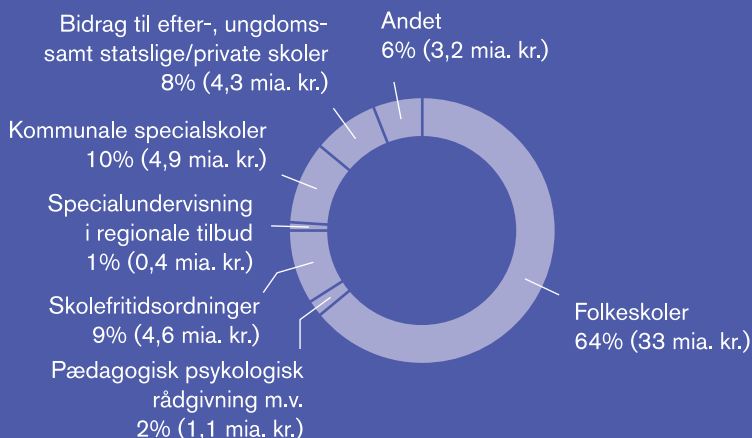
Maj 2010

Kommunalt forbrug, budget 2010

Fordeling af serviceudgifter på sektorområder

Fordeling af udgifter på folkeskoleområdet

Kilde: Danmarks Statistik og KL (egne tal), Note: Tallene er nettodriftsudgifter

Velkommen til børne- og kulturområdet!

Efter kommunalvalget er der nye ansigter i kommunalbestyrelserne – og i udvalgene med ansvar for børne- og kulturområdet. Området er mangfoldigt og levende med store politiske udfordringer, som kan virke overvældende. Hvor skal man starte, hvad skal prioriteres? Hvad er på tapetet lige nu? KL udgiver derfor en serie på seks pixier om:

1. Det politiske ansvar på børne- og kulturområdet
2. Dagtilbud
3. Folkeskolen
4. Børn og unge med særlige behov
5. Kultur og fritid
6. Tidlig indsats og inklusion.

Pixierne giver et indblik i aktuelle temaer inden for hvert enkelt fagområde og på tværs. De stiller skarpt på det, som kræver politisk debat og stillingtagen. Der er behov for at nytænke og effektivisere, hvis det skal lykkes at højne kvalitet og service i en tid uden meget økonomisk råderum.

Pixierne er bygget op på samme måde. Pixi nr. 1 ligger til grund for de øvrige og bør læses først. På omslagets første side kan kommunalbestyrelsen få et overblik over, hvordan økonomien ser ud. "Lagkagerne" viser, hvor stor en del af kommunernes økonomi, der anvendes på børne- og kulturområdet og inden for hvert fagområde. Hvert tema har spørgsmål til politisk temadrøftelse og forslag til, hvordan kommunalbestyrelsen kan handle.

København, maj 2010

Jan Trøjborg

Peter Gorm Hansen

Folkeskolen

Folkeskolen er en kommunal opgave. Kommunalbestyrelsen har ansvaret for, at alle børn i kommunen får gratis undervisning i folkeskolen. Kommunalbestyrelsen fastlægger mål og rammer for skolernes virksomhed.

Tal folkeskolen op!

Folkeskolen er en fundamental samfundsinstitution. Derfor skal den værdsættes. Kommunalbestyrelserne, Folketinget, KL og andre aktører har ansvaret for med sympati at tale om folkeskolen som en værdifuld og prestigefyldt institution. Det gælder samstemmigt for de lande, som når høje resultater med deres skoler, at skolen har høj status i befolkningen. I fx Finland og Singapore opfattes lærerne som skabere og forvaltere af nationens fremtidige ressource. Det kalder på respekt og opbakning.

I Danmark har folkeskolen gennem de sidste 50 år tabt prestige. Børnenes grunduddannelse har mistet status som afgørende for landets fremtid og velstand. Det er en markant og påtrængende politisk opgave at vende billedet.

95% af eleverne skal gennemføre en ungdomsuddannelse

Danmark sækker agterud i forhold til udlandet med hensyn til skoleelevers faglige resultater. PISA og andre internationale undersøgelser gør tydeligt opmærksom på dette. Det har gennem flere år været et fælles nationalt mål, at 95% af hver ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Målet er langt fra nået. Det går tværtimod i den gale retning. Under 80% af en ungdomsårgang i Danmark gennemfører i dag en ungdomsuddannelse. Det er ikke alene folkeskolens skyld – slet ikke – men folkeskolen er afgørende, når målet skal nås.

De unge skal forlade folkeskolen med kompetencer, der er gode nok til, at de kan gennemføre en ungdomsuddannelse. Folkeskolen skal selvfølgelig sikre, at de unge kan læse, regne og skrive på et godt niveau. Alle skal kunne engelsk i en rimelig udstrækning og håndtere it. Når de unge går ud af folkeskolen, skal de være lige så nysgerrige, som da de ti år tidligere begyndte i børnehaveklassen. Videbegæret skal være intakt, og de sociale kompetencer skal være i orden.

Moderne faglighed – et bredt begreb

Der er skolepolitisk fokus på faglighed. Men hvad betyder faglighed i år 2010? Der er efterhånden bred konsensus om, at faglighed forstås bredere end tidligere. I en global, videnbaseret verden stilles der helt andre krav til de unges kompetencer i dag end for tyve år siden.

De unge skal kunne tænke selv og stille de rigtige spørgsmål. De skal forlade folkeskolen med kompetencer til at kunne samarbejde med andre – også mennesker fra andre kulturer. De skal kunne finde kreative løsninger på vanskelige problemer.

En kommunalpolitisk opgave

Det er en kommunalpolitisk opgave at prioritere folkeskolens indhold og økonomi. Den økonomiske ramme vil ikke blive større de kommende år. Snarere tværtimod. Elevernes læring bør stå i centrum for alle diskussioner og prioriteringer – politisk, økonomisk og fagligt. Også når kommunalbestyrelsen drøfter og beslutter ny skolestruktur.

Tema 1

– Ressourcer fra special- til almenundervisning

Kommunerne har store udfordringer med at styre specialundervisningen, og antallet af elever i specialtilbud stiger. Udgifterne til specialundervisningen udhuler budgettet til almenundervisningen. **Hvad vil kommunalbestyrelsen gøre for, at skolerne ikke ekskluderer så mange elever til specialundervisning? Hvordan skal der prioriteres, hvis der skal flyttes midler fra specialundervisning til almenundervisning? Hvordan skal almenundervisningen mestre en større mangfoldighed?**

I skoleåret 2008/09 modtog ca. 50.000 elever specialundervisning. Af disse elever var 56% i specialklasser på folkeskoler eller i specialskoler, og 6% modtog specialundervisning i dagbehandlingshjem og behandlingshjem.

Kilde: UNI-C "Specialundervisning i folkeskolen skoleåret 2008/09" den 13. oktober 2009.

En KL-analyse viser, at udgifterne til specialundervisning er steget med 18% fra 2007 til 2009.

Kilde: Momentum 16. marts 2010.

Viden fra forskning og undersøgelser giver kommunalbestyrelsen et godt grundlag for at træffe fagligt og økonomisk velbegrundede beslutninger.

Når man ved, at

- holdninger og adfærd styrer skolens grad af eksklusion,
- visitation af børn med særlige behov er et godt styringsredskab,
- økonomi og faglighed må gå hånd i hånd,
- forældrene skal inddrages i deres børns skolegang,
- jo færre elever der er på en skole, desto flere elever henvises til specialundervisning,
- det er muligt at styre specialundervisningen,

så bør kommunalbestyrelsen overveje, hvordan den kan

- sætte tydelige værdier og mål for en ikke-ekskluderende adfærd,
- give forældrene et tydeligt billede og forståelse for, at kommunen og skolen ikke ekskluderer eleverne,
- sikre forældrene en god dialog og dokumentation for, at deres barn/børn gør fremskridt,
- sikre at skolerne anvender ressourcelærere (lærere med særlige kvalifikationer), fx AKT-, læse-, evaluerings- og undervisningsvejledere på en strategisk og omkostningseffektiv måde,

- skabe incitament i ressourcetildelingen, så skolerne udvikler inkluderende undervisningstilbud,
- undgå kassetænkning mellem skole- og socialområdet,
- tilpasse kapaciteten løbende i forhold til specialtilbuddenes sammensætning og målgruppe,
- understøtte tværkommunalt samarbejde om specialtilbud og takster,
- tilpasse skolestrukturen, så ressourcerne anvendes bedst muligt.

Tema 2 – Elevernes udbytte af undervisningen

Kommunerne kan udnytte forskningsbaseret viden om, hvad der øger elevernes udbytte af undervisningen. Vi ved fx, at fællesskab og læsning har stor betydning, at indvandrere har et stort uddannelsesmæssigt potentiale, og at aktiv familiekultur er vigtig for børn og unges uddannelse.

Fællesskabets betydning

Der har igennem de seneste år været fokus på den enkelte elev i folkeskolen. Der har ikke været samme opmærksomhed på fællesskabet. Men forskning viser, at fællesskab og relationer er helt afgørende for elevernes læring. **Hvad gør kommunalbestyrelsen for at fremme bæredygtige fællesskaber for kommunens børn og unge – i skolen og på tværs af skole og fritid?**

Når man ved, at

- børn og unge har behov for tydelige, eksemplariske voksne i familien og i skolen,
- børn og unge lærer, når de inddrages, bidrager og opnår indflydelse i sociale sammenhænge,
- de voksne skal lægge strukturerne for fællesskaber for at undgå, at børn og unge bliver holdt udenfor,
- nogle indlæringsvanskeligheder skabes i børnenes samspil,
- de voksne skal se mere på, hvad der ligger foran barnet i stedet for at kigge ind i det. De voksne skal være mere opmærksomme på barnets relationer frem for at diagnosticere det enkelte barn,

så bør kommunalbestyrelsen overveje, hvordan den kan

- sætte mål, så fællesskabet bliver en vigtig del af skolens praksis, og så skolerne tilrettelægger dagligdagen og undervisningen, så alle elever oplever et forpligtende fællesskab,
- sætte mål for samspillet mellem undervisning og fritid så fællesskab og læringslyst stimuleres – i folkeskole, ungdomsskole, SFO, fritidshjem, fritidstilbud mv.,
- give forældrene information og viden om fællesskabets betydning og deres mulighed for at understøtte det i og uden for skolen.

Læsning

Der er et stort fokus på læsning. Men der er fortsat for mange elever på de ældste klassetrin, der ikke læser tilfredsstillende. Konsekvensen er, at de unge har vanskeligt ved at gennemføre en uddannelse. **Hvad gør kommunalbestyrelsen ved læsning i folkeskolen? Hvordan følges elevernes læsefærdigheder i fx 5. og 8. klasse?**

Når man ved, at

- læsning er en basisfærdighed, som har afgørende indflydelse på elevernes øvrige læringspotentiale,
- læsekompetence er koblet tæt med elevernes selvopfattelse og livsmål,
- hjemmets holdning til og anvendelse af bøger har stor betydning for børn og unges læseresultat,
- der skal være relevante tilbud om læsning i hele skoleforløbet,
- det kan lykkes at løfte resultaterne på læseområdet i hele skoleforløbet,

så bør kommunalbestyrelsen overveje, hvordan den kan

- beslutte mål og handleplaner for læsning i indskoling, på mellemtrinnet og i udskoling,
- prioritere læsevejledere og efteruddannelse i læsning,
- prioritere læseområdet, så alle lærere underviser i faglig læsning,
- give forældrene information og viden om, hvordan de bedst støtter deres børns læsning.

Det uddannelsesmæssige potentiale hos indvandrere

Undersøgelser viser, at indvandrerelever klarer sig betydeligt dårligere i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne end etnisk danske elever. Næsten halvdelen af indvandrereleverne synes, folkeskolen er svær. Mange indvandrerfamilier er opsat på, at familiens unge får en god uddannelse og et job. **Hvad gør kommunalbestyrelsen for at udnytte det uddannelsesmæssige potentiale, der er hos indvandrereleverne? Hvad gøres for at sikre en god vejledning til ungdomsuddannelserne?**

Når man ved, at

- næsten halvdelen af indvandrerne synes, det er svært i folkeskolen,
- elever med indvandrerbaggrund i højere grad end danske børn vælger en erhvervsuddannelse frem for gymnasiet,
- unge med indvandrerbaggrund og deres forældre synes, at uddannelse er vigtig,
- det kniber med selvtilliden og ressourcerne hos mange indvandrerfamilier i forhold til uddannelse,

så bør kommunalbestyrelsen overveje, hvordan den kan

- sikre, at skolerne støtter indvandrereleverne, så de hver dag oplever at blive udfordret og at gøre fremskridt,
- sikre, at indvandrereleverne med særlige behov får en udvidet elevplan, der tydeliggør læringsmål og resultater,
- sætte mål for, at dansk som andetsprog er i fokus i hele skoleforløbet,
- prioritere læreres kompetencer i dansk som andetsprog og andet-sprogspædagogik,
- sikre, at Ungdommens Uddannelsesvejledning og skolerne inddrager indvandrerforældrene, når de unge skal vælge uddannelse.

Aktiv familiekultur

Skolen har svært ved at bryde den negative sociale arv. Men nu viser forskning, at en aktiv familiekultur til en vis grad kan kompensere for fx lav forældreuddannelse. Ved familiekultur forstås, om familien fx diskuterer tv-programmer, spiser et hovedmåltid sammen, læser og laver fællesaktiviteter. **Hvad vil kommunalbestyrelsen gøre for at komme i dialog med forældre om betydningen af hjemmets aktive familiekultur mv.?**

Når man nu ved, at

- en aktiv familiekultur til en vis grad kan kompensere for lav forældreuddannelse,
- bedre læsefærdigheder er relateret både til forældreuddannelse og til en aktiv familiekultur,
- aktiv familiekultur har betydning for, om de unge deltager i eller færdiggør en ungdomsuddannelse,
- aktiv familiekultur har lige så stor indflydelse hos indvandrerfamilier som hos danske familier,

så bør kommunalbestyrelsen overveje, hvordan den kan

- sikre, at sundhedsplejersker, dagtilbud, skoler og hjem ved, at aktiv familiekultur har stor betydning for børn og unges læsning og uddannelse,
- informere forældrene om deres betydning for deres børns læring,
- understøtte en lokal dialog om, hvordan samarbejdet mellem skole og hjem i højere grad kan understøtte ressourcerne hos den enkelte familie.

**Pixi for kommunalpolitikere
Folkeskole**

© KL, maj 2010
1. udgave, 1. oplag 2010

Publikationen er udarbejdet af KL
Forlagsredaktion: Lone Kjær Knudsen
Design: Kontrapunkt
Sats: Kommuneforlaget A/S
Tryk: Frederiksberg Bogtrykkeri A/S
Produktion: Kommuneforlaget A/S

Produktionsnr. 816732

KL
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 33 70 33 70
kl@kl.dk
www.kl.dk

Denne pixi-serie indeholder et overblik over børne- og kulturområdets mest aktuelle politiske udfordringer. Læs om den brændende platform, hvordan kommunerne kan løse opgaven i fremtiden, og hvad der politisk skal til for at lykkes.

Serien består af seks hæfter:

1. Det politiske ansvar på børne- og kulturområdet
2. Dagtilbud
3. Folkeskole
4. Børn og unge med særlige behov
5. Kultur og fritid
6. Tidlig indsats og inklusion

Følg med i aktuelle kommunalpolitiske sager på børne- og kulturområdet på www.kl.dk/Kommunalpolitik1/ og få mere information om de forskellige områder på www.kl.dk/pixi.

Spørgsmål vedrørende pixi-serien og fremtidens kommunalpolitiske arbejde på børne- og kulturområdet kan stiles til KL's Børne- og Kulturkontor.

KL
Børne- og Kulturkontoret
Weidekampsgade 10
2300 København S
Tlf. 33 70 33 70
kl@kl.dk
www.kl.dk

Produktionsnr. 816732